10.Sınıf FELSEFE 2.Dönem 2.Yazılı

Yazilidayim.net - Masalcidede.com

Soru 1 (Ahlak Felsefesi): Immanuel Kant'ın "Ödev Ahlakı" anlayışını temel alarak, bir eylemin ahlaki değerinin neden sonucuna değil de niyetine (maksimine) bağlı olduğunu muhakeme ediniz. "Koşulsuz Buyruk" kavramını bir örnekle açıklayınız. **Cevap:** Kant'a göre ahlak, bir çıkar veya duyguya değil, tamamen akla dayalı bir görev bilincine (ödev) dayanmalıdır. Eğer bir esnaf sadece müşteri kaybetmemek için dürüst davranıyorsa bu ahlaki değildir; ancak dürüstlük bir görev olduğu için dürüst davranıyorsa ahlakidir. "Yalan söyleme" buyruğu hiçbir koşula bağlı kalmaksızın, her zaman ve her yerde geçerli bir yasa olarak kabul edilmelidir.

Soru 2 (Sanat Felsefesi): Sanatı "Taklit" (Mimesis) olarak gören Platon ile "Yaratma" olarak gören görüşler arasındaki temel farkı belirtiniz. Platon'un sanatı gerçeğin uzağında görmesinin nedenini nesneler ve idealar dünyası ayrımıyla açıklayınız. **Cevap:** Platon'a göre asıl gerçeklik idealar dünyasındadır; içinde yaşadığımız nesneler dünyası ise ideaların bir kopyasıdır. Sanatçı bu kopyayı taklit ettiğinde "kopyanın kopyasını" yapmış olur ve bizi hakikatten uzaklaştırır. Sanatı yaratma olarak görenler ise sanatçının doğayı taklit etmediğini, ona kendi hayal gücü ve ruhuyla tamamen yeni bir form kazandırdığını savunurlar.

Soru 3 (Siyaset Felsefesi): İktidarın kaynağına dair "Karizmatik", "Geleneksel" ve "Rasyonel-Yasal" egemenlik türlerini (Max Weber) kısaca açıklayınız. Modern demokratik devletlerde meşruiyetin hangi egemenlik türüne dayandığını muhakeme ederek belirtiniz. **Cevap:** Geleneksel egemenlik inanç ve adetlere, karizmatik egemenlik liderin olağanüstü özelliklerine, rasyonel-yasal egemenlik ise yazılı kanun ve kurallara dayanır. Modern devletlerde meşruiyet, hukuka ve anayasal düzene (rasyonel-yasal) dayanmaktadır. Bu sistemde yöneticiler güçlerini kişisel özelliklerinden değil, toplum tarafından kabul edilmiş yasal prosedürlerden alırlar.

Soru 4 (Siyaset Felsefesi): İdeal bir düzen arayışında "Adalet" kavramının merkeziliğini tartışınız. Bir düzenin sadece özgürlük veya sadece eşitlik üzerine kurulmasının neden yetersiz kalacağını, bu iki kavramın adaletle nasıl harmanlanması gerektiğini açıklayınız. **Cevap:** Sadece özgürlük üzerine kurulan bir düzende güçlüler zayıfları ezebilir, sadece eşitlik üzerine kurulan bir düzende ise bireysel farklılıklar ve başarılar yok sayılabilir. Adalet, özgürlüklerin korunurken aynı zamanda fırsat eşitliğinin sağlandığı dengeleyici bir güçtür. Dolayısıyla ideal bir düzen, hak edene hakkını veren ve bireysel özgürlükleri toplumsal çıkarla dengeleyen bir adalet anlayışıyla mümkündür.

Soru 5 (Din Felsefesi): Agnostisizm (Bilinemezcilik) ve Teizm görüşlerini Tanrı'nın varlığı problemi açısından karşılaştırınız. Agnostik bir bireyin Tanrı'nın varlığına dair neden bir hüküm veremeyeceğini felsefi gerekçeleriyle açıklayınız. **Cevap:** Teizm, Tanrı'nın var olduğunu ve evrene müdahale ettiğini savunurken; agnostisizm, Tanrı'nın varlığının veya yokluğunun insan aklıyla bilinemeyeceğini savunur. Agnostiklere göre Tanrı, deney ve gözlem sınırlarını aşan "aşkın" bir konu olduğu için, elimizde ne varlığına ne de yokluğuna dair kesin bir kanıt bulunabilir. Bu nedenle, konu hakkında yargıda bulunmaktan kaçınmak (epokhe) en rasyonel tavırdır.

Soru 6 (Din Felsefesi): Kötülük Problemi'ni (Teodise) açıklayarak, evrendeki kötülüklerin varlığı ile Tanrı'nın "mutlak iyiliği" ve "sonsuz gücü" arasındaki çelişkiyi din felsefesi perspektifinden nasıl tartışıldığını belirtiniz. **Cevap:** Kötülük problemi, "Eğer Tanrı sonsuz güçlü ve iyiyse, dünyada neden acı ve kötülük var?" sorusunu sorar. Bu tartışmada teologlar, kötülüğün insana verilen "özgür irade"nin bir sonucu olduğunu veya iyiliğin değerinin anlaşılması için kötülüğün bir zıtlık olarak gerekli olduğunu savunurlar. Dolayısıyla kötülük,

Tanrı’nın eksikliğinden değil, evrendeki imtihan veya ahlaki gelişim sürecinden kaynaklanan bir unsur olarak görülür.

Soru 7 (Bilim Felsefesi): Karl Popper’ın "Yanlışlanabilirlik" ilkesini açıklayınız. Popper’ın, bilimi sözde-bilimden (astroloji vb.) ayırmak için neden doğrulamayı değil de yanlışlamayı bir ölçüt olarak kabul ettiğini analiz ediniz. **Cevap:** Popper’a göre, ne kadar çok gözlem yaparsak yapalım bir kuramı yüzde yüz doğrulamak imkansızdır (örneğin; milyonlarca beyaz kuğu görmek, siyah bir kuğu çıkmayacağını kanıtlamaz). Ancak tek bir aykırı örnek, bir kuramı yanlışlamaya yeterlidir. Bilimsel bir iddia, hangi koşullarda yanlış çıkabileceğini belirtmeli ve eleştiriye açık olmalıdır; hiçbir şekilde yanlışlanamayan iddialar (metafizik veya dogmalar) bilimsel kabul edilemez.

Soru 8 (Bilim Felsefesi): Bilim felsefesinde "Etkinlik olarak bilim" anlayışını temsil edenlerin, bilimi sadece sonuçlar üzerinden değil de bilim insanları topluluğunun bir faaliyeti olarak ele almalarının nedenini açıklayınız. **Cevap:** Bu anlayış, bilimin nesnel ve hatasız bir süreç olmadığını, bilim insanlarının psikolojisinden, inançlarından ve içinde yaşadıkları toplumun kültüründen etkilendiğini savunur. Bilim sadece laboratuvar sonuçları değil, bilim insanları arasındaki etkileşimlerin, çatışmaların ve kabullerin bir ürünüdür. Bu nedenle bilimi anlamak için, o bilgiyi üreten öznenin ve toplumsal bağlamın da incelenmesi gerekir.